

Asia: VN/20253/2024

Lausuntopyyntö: Fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto TEM:ssä valmistellusta fossiilittoman jouston työryhmäraportista. Ajankohtainen esitys pureutuu Suomen energiajärjestelmän murroksen kannalta keskeiseen haasteeseen, jossa säästä ja muista luonnonoloista riippuvan energiantuotannon määrä ja osuus kasvavat merkittävästi.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on sähkön toimitusvarmuutta parantavan kapasiteettimekanismin luominen. TEM asetti 10.9.2024 kansallisen laaja-alaisen työryhmän pohtimaan mallia fossiilittoman jouston tukimekanismin toteuttamiseksi. Työryhmän raportissa kuvataan tiiviisti toimeksiannon tausta, nykytila ja alustava arvio tukimekanismilla hankittavan kapasiteetin määrästä, minkä jälkeen käsitellään työryhmän ehdottaman mallin osia alueita. Työryhmä katsoo, että tuen tulee olla tarjouskilpailuun perustuva investointituki, jota voi saada mikä tahansa teknologia, joka kykenee täyttämään tekniset vaatimukset. Raportissa otetaan kantaa myös tuen takaisinperinnän mahdollistavaan vähimmäisvelvoitemalliin, tarjouskilpailun pisteyttämiseen sekä mekanismin rahoitukseen.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto lausuu työryhmän raportista seuraavaa:

Työryhmän esityksessä on käsitelty asiakokonaisuutta asiantuntevasti ja monipuolisesti ja sen pääviesteihin on helppo yhtyä. Luotavien ohjausmekanismien tulisi olla teknologianeutraaleja ja niiden tulisi tukea mahdollisimman pitkälle markkinamekanismin perustuvia ”luonnollisia” tapoja vastata syntyneeseen kysyntään. Tätä korostaa energiamarkkinan, uusien teknologioiden ja liiketoimintamallien nopea ja vaikeasti ennakoitava kehitys, jossa massiiviset ja pitkäkestoiset tukijärjestelmät ja tarpeeton säätely voisivat pahimmillaan vääristää ja yksipuolistaa markkinaa ja siten hidastaa kustannustehokkaimpien ratkaisujen leviämistä. Investoinnit esimerkiksi erilaisiin akkuvarastoihin ovat lähteneet jo nopeasti käyntiin eikä investoreiden työtä tällä saralla tulisi vaikeuttaa heikentämällä markkinan ennakoitavuutta. Tukimekanismien ja säätelyn vaikutukset

entistäkin monimuotoisempaan energijärjestelmään ovat vaikeasti ennustettavia, joten perusteellisten mallinnukseen perustuvien simulointien tulisi edeltää niiden käyttöönottoa. Tehtävän haastavuutta lisää toimintaympäristön ja markkinan nopea muutos.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto korostaa, että vetytalous vauhdittaa energiasektorin murrosta ja sääriippuvaisen sähköntuotannon kasvua, mutta se tarjoaa myös uusia mahdollisuuksia energiaintensiivisen vedyn ym. tuotannon kysyntäjoustopotentialin kautta. Erityisesti vety-elektrolyysin potentiaali säädellä nopeasti tuotannon volyyymiä ja sähkön kulutusta on suuri. Myös nopeasti kasvavan datakeskusten operoinnin on arvioitu mahdollistavan merkittävän kysyntäjoustopotentiaalin. Kysymys kuuluukin, että riittääkö sähkön pörssihinnan muutos tämän kysyntäjoustopotentiaalin ajuriksi vai tarvitaanko muita instrumentteja helpottamaan sähkön kulutuksen ohjausta ja säätelyä.

Biomassan polttoon perustuva CHP-tuotanto on pitkään ollut energijärjestelmämme keskeinen vahvuus. Polttoon perustuva energiantuotanto muuttuu entistä kausiluonteisemmaksi, kun kesäkauden kaukolämmöntuotanto voidaan kattaa kustannustehokkaasti erilaisten hukkalämpöjen, lämpöpumppujen ja sähkökattiloiden avulla. Biomassan polton merkitys voi kuitenkin jopa korostua talvikauden kulutushuippujen aikana, erityisesti pitkien tuulettomien pakkasjaksojen aikana. Tämän vuoksi olisi syytä hidastaa polttoon perustuvan CHP-kapasiteetin poistumista markkinoilta (käyttöään pidennykset) sekä tukea biomassan polttoon perustuvien uusien ja korvausinvestointien toteutusta mm. huoltovarmuuden takia.

Huoltovarmuutta olisikin syytä tarkastella korostetusti osana kysyntäjoustopotentialin valmistelua. Kotimaisiin biopolttoaineisiin perustuva CHP-tuotanto on tässä yksi keskeinen elementti. Lisäksi esimerkiksi LUT on tuonut esiin varavoimainvestoinnit kaasumoottoreihin ja -turbiineihin kustannustehokkaana ja nopeana ratkaisuna sähkön kysyntä- ja hintapiikkien kompensoimiseen. Biokaasun tuotantovolyymi Suomessa on nopeasti tuplaantumassa, joten kysymys kuuluu, että voisiko tämä varavoimakomponentti perustua biokaasuun ja täyttää siten EMD-kriteerit. Myös biohiilen ja torrefioitun puubiomassan tuotanto on kasvanut nopeasti tarjoten energiatihedeltään korkean ja helposti varastoitavan uusiutuvan polttoaineen vahvistamaan huoltovarmuutta ja CHP- ja lauhdetuotantoa huippukulutuksen aikana.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee vetytalouden kehittämisen, biomassan polttoon perustuvan CHP-tuotannon hallitun vähentämisen sekä huoltovarmuuden vahvemman huomioimisen tärkeinä tekijöinä sähkön toimitusvarmuutta parantavan kapasiteettimekanismin luomisessa. Maakuntaliitolla ei ole muuta huomauttamista esitettyyn työryhmän loppuraporttiin.

